

การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4

A Study of Good Governance Administration at Pathumthani “Nanthamunee Bamrung” School under the Secondary Educational Service Area Office 4

ปาริณา โกวิวัฒน์¹, ศันสนีย์ อยู่เย็น²

¹สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธนบุรี

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครู 2) เสนอแนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครู และ 3) เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครู ตามความคิดเห็นของครูตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่า t-test และค่า F-test (one-way ANOVA) และส่วนข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูในโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และหลักนิติธรรม 2) แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน พบว่า ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการบริหารงานอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลให้การบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และ 3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

คำหลัก: การบริหารงาน,หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this study were: 1) to examine the level of administration based on the principles of good governance among teachers, and 2) to propose guidelines for developing administration based on the principles of good governance; also 3) to compare administration based on the principles of good governance, categorized by gender, age, education level, and work experience at Pathumthani “Nanthamunee Bamrung” School under the Secondary Educational Service Area Office 4 , Pathum Thani Province. The population used in this study consisted of school administrators and teachers of Pathumthani “Nanthamunee Bamrung” School under the Secondary Educational Service Area Office 4, totaling 60 participants. The research instrument used for data collection was a closed-ended questionnaire. The statistics used for data analysis were percentages, mean, standard deviation, and t-test and F-test (one-way ANOVA).

The results of the study revealed that 1) the overall level of administration based on the principles of good governance among teachers at Pathumthani “Nanthamunee Bamrung” School was at a high level ($\mu = 4.12$). When considering each aspect, most aspects were found to be at a high level. The aspects were ranked from the highest to the lowest mean as follows: value for money, accountability, transparency, morality, and participation. The rule of law was at a moderate level. 2) The guidelines for developing administration based on the principles of good governance suggested that school administrators should strictly adhere to good governance principles in administration by emphasizing fairness, transparency, and the public interest. In addition, administrators should encourage teachers and staff to participate in decision-making processes in school operations and give importance to building morale and motivation among teachers to enhance pride and motivation in their work, which would contribute to effective school administration based on the principles of good governance. 3) The results of administration based on the principles of good governance, classified by

gender, age, education level, and work experience, revealed that teachers and educational personnel of different genders, age, education level, and work experience, had overall opinions on the aforementioned administration that did not differ.

Keywords: Administration, Good Governance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักธรรมาภิบาล เป็นมิติของกระบวนทัศน์ใหม่ การบริหารงานภาครัฐ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเน้นบทบาทของผู้บริหารงานภาครัฐในฐานะที่เป็นผู้ให้บริการที่มีคุณภาพสูง ในการบริหารงานแต่ละระดับมากขึ้น เพื่อประกันเรื่องฉ้อราษฎร์บังหลวงและควมไม่มีประสิทธิภาพการบริหารงานอย่างโปร่งใสให้ มีคุณภาพ ระบบธรรมาภิบาลจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของทุกองค์กรไม่ว่าหน่วยงานราชการหรืองานเอกชน (เกษม วัฒนชัย; 2546)

หลักการบริหารจัดการที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (good governance) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการปฏิรูประบบราชการ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า จึงถูกหยิบยกมาเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหาร (ถวิลวดี บุรีกุล; และคนอื่นๆ 2547)

จากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยเน้นการกระจายอำนาจเพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานั้น ทำให้สถานศึกษาต้องตระหนักในการบริหารให้มีความโปร่งใสและมีความรับผิดชอบได้กล่าวว่าการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีมีองค์ประกอบ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560)

ปัญหาสำคัญของประเทศไทยได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง ซึ่งส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องแสวงหารูปแบบหรือวิธีการ เพื่อนำพองค์การไปสู่ความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ และการบริหารงานให้ทันต่อกระแสของความเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะนำประเทศชาติให้มีการพัฒนาก้าวหน้า โดยเน้นถึงการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (พีรพล ไทยทอง, 2560)และเกิดปัญหาสะท้อนการขาดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการในองค์กรทางการศึกษาของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงาน ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการตามภารกิจของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปโดยตรง ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพของประชากรนักเรียน

กล่าวได้ว่าผู้วิจัยยังมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานศึกษาที่ผู้วิจัยมีความสนใจเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนว่ามีระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามธรรมาภิบาลอย่างไร ได้เปรียบเทียบ ระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามธรรมาภิบาลของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลเป็นอย่างไร และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เป็นข้อมูลเชิงการปฏิบัติสำหรับพัฒนาต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่เหมาะสมในโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” ที่จะทำให้อุปสรรคและอุปสรรค นั้นน้อยลงหรือหมดไป และจะทำให้ภายในองค์การโรงเรียนมีความสอดคล้องต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่หน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้

วัตถุประสงค์

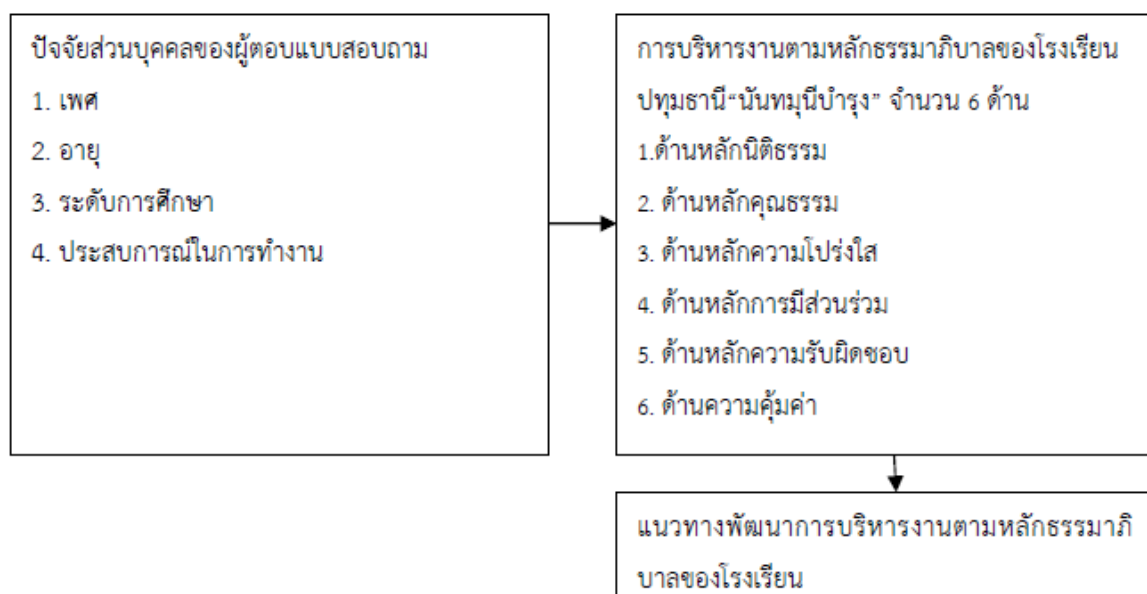
1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูในโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี ตามความคิดเห็นของครูตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูในโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ได้แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครู ซึ่งประกอบด้วย 6 หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา จากแนวคิดของชัยอนันต์ สมุทรวานิช (2541) และ ของอินทรรัตน์ ยอดบางเตย (2560) แสดงได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง และรับกลับคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 60 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และมีความสมบูรณ์นำไปใช้เป็นข้อมูลได้ทั้งหมด

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และข้าราชการครู จำนวน 36 คน ของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี รวมจำนวนทั้งสิ้น 60 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค

ได้ค่าความเชื่อมั่น(Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.89 และทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าเท่ากับ 0.92 (Rovinelli & Hambleton,1977) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปแจกให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบัรุง” จำนวน 60 คน และดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 60 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบปลายปิด ผู้วิจัยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบค่า t-test และค่า F-test (one-way ANOVA) และส่วนข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content Analysis) แล้วนำเสนอในรูปแบบการพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูในโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบัรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยว่าใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูในโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครู โรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง”

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	μ	σ	แปลความ
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.09	0.41	มาก
2. ด้านหลักคุณธรรม	4.11	0.43	มาก
3. ด้านหลักความโปร่งใส	4.11	0.43	มาก
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.10	0.42	มาก
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.14	0.46	มาก
6. ด้านความคุ้มค่า	4.17	0.48	มาก
รวม	4.12	0.44	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูในโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\mu = 4.17$, $\sigma = 0.48$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.46$) ด้านหลักความโปร่งใสและด้านหลักคุณธรรม ($\mu = 4.11$, $\sigma = 0.43$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\mu = 4.10$, $\sigma = 0.42$) และหลักนิติธรรม ($\mu = 4.09$, $\sigma = 0.41$)

2. ข้อเสนอแนะทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

2.1 ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน โดยเน้นการบริหารงานอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

2.2 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเสริมสร้างความ

ภาคภูมิใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ โดยรวม ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูในโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักการมีส่วนร่วม และส่วนด้านหลักนิติธรรม

2. แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ได้แก่ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการบริหารงานอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานของโรงเรียน รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อันจะส่งผลให้การบริหารงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นและข้อค้นพบจากการวิจัยมา อภิปรายผล ดังต่อไปนี้

การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สาม ลำดับ ได้แก่ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความโปร่งใส นั้นเป็นเพราะ โรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 ตระหนักถึงความสำคัญและความ จำเป็นจึงนำหลักการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานของโรงเรียนและเพื่อให้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ประกอบ กับในปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนมีลักษณะของนักบริหารการศึกษามืออาชีพเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติกฎกระทรวง ระเบียบคำสั่งนโยบาย ทฤษฎีหลักการบริหารจัดการ ตลอดจนทักษะที่จำเป็นสำหรับการบริหารโรงเรียนและในการบริหาร โรงเรียนผู้บริหารได้สร้างจิตสำนึก แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากรลดขั้นตอนการให้บริการในการทำงาน ใช้ เทคโนโลยีที่เหมาะสมกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการทำงานมีระบบติดตามประเมินผลในการ ดำเนินการมีระบบการรายงานผลที่สอดคล้องกับระบบการ ประเมินผลใช้เทคนิคการบริหารงานรูปแบบ ใหม่จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงมีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานของโรงเรียนอยู่ในระดับ มาก ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ผลการวิจัยพบว่า ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ความคิดเห็น ของครูสังกัดโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 ด้านหลักนิติธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก พบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อมี การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ข้อตกลงหรือแนวการบริหารงานในโรงเรียนอย่างชัดเจนสอดคล้องกับ แนวคิดของสุวรรณ ทองคำ (2555) ศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในระดับมากเกือบทุกหลัก ยกเว้นหลักคุณธรรมที่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนเกือบทุกลักษณะและสถานภาพ ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในระดับมาก ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในระดับมากที่สุด วัยวุฒิ คุณวุฒิทางการศึกษาประสบการณ์การบริหาร และขนาดของโรงเรียนที่ผู้บริหาร

ดำรงตำแหน่งอยู่กับสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2. หลักคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 ด้านหลักคุณธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากและค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวงสอดคล้องกับแนวคิดของเกียรติยศเยี่ยมคงเอก (2554) ศึกษาการบริหารงานโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในพระศนะบุคลากรโรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาฯ จังหวัดนนทบุรี พบว่าทัศนะบุคลากรต่อการบริหารงานโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ หลักนิติธรรม พบว่า บุคลากรมีทัศนะว่าการบริหารงานทุกด้านอยู่ในระดับมาก การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการบริหารกิจการนักเรียนเป็นไปตามระเบียบของทางราชการมีค่าเฉลี่ยสูงสุดหลักคุณธรรม พบว่า บุคลากรมีทัศนะว่าการบริหารงานทุกด้านอยู่ในระดับมาก การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และการบริหารกิจการนักเรียนโดยใช้หลักธรรมในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. ด้านหลักความโปร่งใส ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 หลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมาก พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อมีการควบคุม คือ กำกับดูแลตรวจสอบการทำบัญชีทะเบียนการเงินและพัสดุให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันสอดคล้องกับแนวคิด ชัยอนันต์ สมุทรวานิช (2541) นักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ที่มีผลงานตีพิมพ์มากมาย ได้กล่าวถึง ธรรมาภิบาลว่าเป็นกลไกของรัฐทั้งทางการเมืองและการบริหารมีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบ เป็นการให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นด้านหลัก และ นฤมล ทับจุมพล ซึ่งเป็นนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความหมายของ Good Governance ว่าเป็นลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจทางการเมือง เพื่อจัดการงานของบ้านเมืองโดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อพัฒนาการมีธรรมาภิบาลจะช่วยให้มีการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจของประเทศทั้งนี้เพราะรัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการทางกฎหมายที่มีอิสระ ที่ทำให้การดำเนินการเป็นไปตามสัญญา มีระบบราชการ ระบบนิติบัญญัติ และสื่อมวลชนที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้

4. ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนีบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 ด้านหลักความมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ คือของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอินทรีรัตน์ ยอดบางเตย (2560) กล่าวถึงองค์ประกอบของธรร

มาภิบาลจากองค์การจากต่างประเทศตอนหนึ่งกล่าวว่า Japan International Cooperation Agency (JICA) (อ้างในอินทร์ตัน ยอดบางเตย ในปี 1995 เช่นกัน JICA ของญี่ปุ่นก็ได้เสนอเนื้อหาของ Good Governance ซึ่งมีเนื้อหาหมายแต่ขอยกมาให้เห็นเพียง 3 ประการ คือ 1) ความสามารถของรัฐที่จะทำงานให้ได้ผล มีประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากองค์กร และกลไกการทำงาน 2) รัฐต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน และเคารพสิทธิมนุษยชน 3) รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมขอประชาชนจากการศึกษาดังกล่าว พบว่า ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนการที่จะสามารถให้การบริหารขับเคลื่อนไปได้นั้นผู้นำในหน่วยงานนั้นๆควรมีหลักการบริหารแบบมีรูปแบบการวางแผนงานและเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นเข้ามาตรวจสอบในการบริหารงานบริหารงานแบบโปร่งใสตรวจสอบได้ คือให้คนอื่นที่ไม่ใช่คนในองค์กรของตนสามารถตรวจสอบและเสนอจุดที่บกพร่องเพื่อนำไปสู่การแก้ไขต่อไป

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อเสนอแนะให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ คือ ของโรงเรียนรับผิดชอบโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าประสงค์ของโรงเรียนอย่างเหมาะสมชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2560) ได้กล่าวในหนังสือเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการบริหารอย่างมาก เพราะสถานศึกษาเป็นระบบของระบบการศึกษาและระบบสังคม ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ซึ่งจะประกอบด้วยผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานที่ยากลำบาก เป็นงานที่สำคัญและท้าทายความสามารถของบุคคล ผู้ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องรู้ ต้องตระหนัก และมีความรู้ความสามารถอย่างดี ในบทบาทภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบของงานในตำแหน่งนี้ ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องเข้าใจพลังทางสังคม ต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของตนอีกด้วย ความพยายามที่จะรวบรวมเอาความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และมนทัศน์ในเรื่องบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา

6. หลักความคุ้มค่า ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูสังกัดโรงเรียนปทุมธานี “นันทมนิบำรุง” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 4 ด้านหลักความ คุ้มค่าโดยรวมอยู่ใน ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ทุกข้ออยู่ในระดับมากพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อเสนอส่งเสริมให้บุคลากรใช้น้ำและไฟฟ้าอย่างประหยัดผลการวิจัยสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ บัวชิต (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาชั้น

พื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรมหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักการมีส่วนร่วม

แนวทางพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน โดยเน้นการบริหารงานอย่างเป็นธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ บัวชิต (2550) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารมีความตระหนักในหน้าที่ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีการปลูกจิตสำนึกให้มีความเอาใจใส่ต่องาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ให้ความร่วมมือในการทำงานที่ดีทำงานเป็นทีม โดยเน้นให้คำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ ส่วนรวมเป็นหลัก

เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของครู ตามความคิดเห็นของครูตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551) ได้ศึกษาการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า อายุ และประสบการณ์การทำงาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในทุกด้าน ส่วนระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้ โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีมุมมองหรือทัศนคติที่ดีต่อผู้บริหาร จึงทำให้เกิดความพึงพอใจในการบริหารสถานศึกษา โดยการใช้หลักธรรมาภิบาล ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีระดับความคิดเห็นต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี และแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของมนธกานต์ สุชาเดช, กฤตยากร ลดาวัลย์ และธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมวางแผนปฏิบัติร่วมกำกับ ติดตามตรวจสอบ ตัดสินใจในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการ การศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ และใช้กระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง
2. ผู้บริหารโรงเรียนต้องปฏิบัติราชการตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับและส่งเสริมแนว ปฏิบัติตาม จรรยาบรรณตลอดจนพิจารณาให้คุณให้โทษตามระเบียบด้วยความยุติธรรมเสมอภาค เป็นธรรมและชอบธรรม
3. ผู้บริหารโรงเรียนต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีขยันหมั่นเพียรเสียสละอดทน เมตตา กรุณามีระเบียบวินัยซื่อสัตย์จริงใจมีเหตุผลมีมนุษยสัมพันธ์ รับฟังความคิดเห็นสร้างขวัญและกำลังใจ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่ราชการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
2. ควรศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กมล เวียสุวรรณ และนิตยา เวียสุวรรณ. *แนวความคิดพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแนวทางในการจัดตั้ง ศูนย์วิทยบริการด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สำหรับสายงานด้านมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์ พรินท์, 2539.
- กรมการปกครอง. *แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เล่ม 1 โรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา*. กรุงเทพมหานคร: ส่วนท้องถิ่น, 2540.
- กรมวิชาการ. *การศึกษาศักยภาพของเด็กไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540)*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว, 2540ก.
- กรมสามัญศึกษา. *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภาลาดพร้าว, 2542.
- กระทรวงศึกษาธิการ. *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: องค์กร รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- กาญจนา แก้วเทพ. *การทำงานพัฒนาวัฒนธรรมชุมชนโดยถือนุรักษ์เป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพมหานคร: สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2538. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2541.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับ โรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร*. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2540.
- นงรัตน์ ศรีพรหม. *โรงเรียนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน*. *วารสารข้าราชการครู*, 21 (2), 21-24, 2544.

- นิภา เมธธาวิชัย. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏธนบุรี (2542).
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีวิจัยทางพฤติกรรมและสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2540.
- มานี โชติมา. การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลโชติมา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการการศึกษา ประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2541.
- วิจิตรา ไสยะ. การศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543.
- ศักราช ฟ้าขาว. ทำอย่างไรให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการศึกษา. วิทยาสาร, 99 (1), 17-18, 2543.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา, 2541.
- _____. การศึกษาในวิถีของชุมชนรูปแบบและการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539.
- _____. รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2545.
- _____. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) (ฉบับสรุป). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2545.
- สุรัชย์ ภิญโญชีพ. ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ, 2547.
- สุชา จันทร์อม. จิตวิทยาพัฒนาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2540.

- อุทัย บุญประเสริฐ. *การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- อุ้นตา นพคุณ. *กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์, 2546.
- Bee, Helen. *The Developing Child*. (8 th ed., United States): Addison Wesley Education Publishers Inc, 1997.
- Best, John W. & James V. Kahn. *Research in Education*. 3 rd ed., Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall, 1993.
- Cronbach, L. *Essential of Psychological Testing*. 5th ed., New York: Harper Collins Publishers, 1990.
- Cohen, John M. and Norman T. Uphoff. *Rural Development Participation: Concepts and Measures for Project design, Implementation and Evaluation*. Published by the rural development committee center for international studies Cornell University, 1977.
- Ervin, William. *Participation Management: Concept Theory and Implementation. Essa, Eva. Introduction to Early Childhood Education*. 2 nd ed., Albany: Delmar Publishers, 1996.
- Foster, S. E. *Type of parent Involvement: Effect on parent rating of school*. (CD-ROM). Abstract from: Pro Quest File: Di s sertation ABS TRACT Item: MM91110, 1993.
- Gustavo, Wilehcs-Chaux. *The Meaning of Participation*. In Brand, Peter Charles. (ed.. Community Participation: Proceedings. Habinet International Seminar, Colombia: Habinet, 1992.
- Leavitt, Harold J. *Applied Organizational Change in Industry: Structural, Technological and Humanistic Approaches in Handbook of Organizations*. (ed. James G. March, Chicago: Rand McNally & Company, 1965.
- Miller, Van. *The Public Administration of American School Systems*. New York: The Macmillan Company, 1989.
- Oakley, Peter. *Project with People*. Geneva: ILO.
- Spodek, Bernard and Saracho, Olivia N, 1994. *Right from The Start: Teaching children Aged Three to Eight*. Boston: Allyn and Bacon, 1991.
- _____. *Edited Issues in Early Childhood Curriculum*. New York: Teachers College, Columbia University, 1995.

Verginia A. *Your Growing Child*. USA: Time-Books.

Woodill, Gary A. et.al. Edited, 1992. *International Handbook of Early Childhood Education*.
New York: Garland Publishing, Inc, 1997.

Yadav, A. V. *Local level Planning and Rural Development Alternatives Strategy*. New Delhi:
Concept Publishing Company, 1980.